

ज्वजलपा वा:पौ

JWOJALAPA NEPALBHASA WEEKLY

दै: ६ ल्या: २८ पूर्णाङ्क: ८०

ने. सं. ११३६ पोहेलागा सप्तमि आइतवा: २०७२ माघ १७ गते आइतवार (Jan- 31, 2016)

मू: ८/- (च्यातका)

पहिचान पिब्वयेमा:गु मागयाना सहिद दिवस हन

नेवा: प्रदेशय् जागरण अभियानपाखें निगूगु चरणया अभियान घोषणा

ज्वजलपा वा:पौ /

दैय् दसं माघ १० गतेनिसें १६ गते तक थीथी ज्याभ्व: याना सहिद सप्ताह धका: ज्याभ्व: याना वयाच्वंगु दु। राणा कालय् प्रजातन्त्रया नितिं थ:पिनिगु ज्यान पानादीपिं प्यम्ह सहिदया लुमन्तिइ अथे सहिद सप्ताह नापं सहिद दिवस हने याना वयाच्वंगु ख:। माघ १६ गतेयात सहिद दिवस धका: नाला सरकरी स्तर निसें स्थानीय जनतां अले सर्व साधारण मनुतय्सं तकं थीथी कथंया ज्याभ्व: याना वयाच्वंगु दु।

राणा कालय् सहिद जीपिं गंगालाल श्रेष्ठ, धर्म भक्त माथेमा, शुक्रराज शास्त्री जोशी व दशरथ चन्द ख:। वय्क:पिं प्यम्ह सहिदपिं मध्ये स्वम्ह ला नेवा:त हे ख:। गंगालाल श्रेष्ठयात गंगालाल, धर्मभक्त माथेमायात धर्मभक्त जक अले शुक्रराज शास्त्री जोशीयात शुक्रराज शास्त्री धका: जक च्वयेगु याना वयाच्वंगु दु। सहिदतय्गु नामय् धका: दयेकूगु यैया शहिदगेटय् ला प्यम्ह सहिदया भ्वाता नापं अथे सहिदया भ्वाताया दक्ले च्वय् तत्कालिन जुजु त्रिभुवनया शालीक तयात:गु दु। अन तयात:गु सहिदपिनिगु भ्वाताय सहिदतय्गु पूर्वक म्हसीका मविउसे सहिद गंगालाल, सहिद धर्मभक्त, शहिद शुक्रराज शास्त्री धका: जक उल्लेख यानात:गु दु। अथे सहिदतय्गु थर तकं उल्लेख मया:गु धइगु सहिदतय्गु

म्हसीका सुचुकात:गु ख: धका: न्हयथसें सहिदतय्गु म्हसीका अर्थात पहिचान सुचुके दइमखु धका: खबरदारीयासें नेवा: प्रदेशय् आदिवासी जनजाति जागरण अभियानपाखें प्रदर्शन नाप नापं सहिदप्रति श्रद्धाञ्जली यायेगु ज्या माघ १६ गते शनिवा: या:गु दु। नेवा: नापं आदिवासी जनजातितय्गु सहभागीता दुगु उगु ज्याभ्वलय् नेवा: प्रदेशय् आदिवासी जनजाति जागरण अभियानया अभियान्ता श्रीकृष्ण महर्जनं सहिदपिनिगु पहिचान सुचुकातये दइमखु धका: खबरदारी यायेत हे थ:पिं सहिदगेटय् वया सहिद दिवस हनेगु नापं श्रद्धाञ्जली प्वकेगु ज्या यानागु ख: धयादिल। अथे हे अभियानया

कजि अर्जुन महर्जनं निगूगु चरणया अभियान घोषणा यानादीगु ख:।

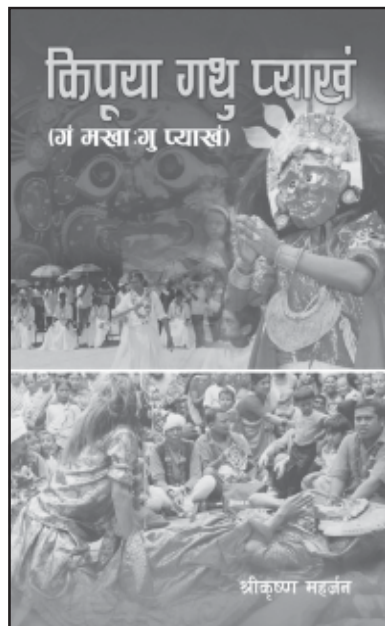
वंगु असोज महिनानिसें सुरु जूगु नेवा: प्रदेशय् आदिवासी जनजाति जागरण अभियानया न्हापांगु चरणया ज्याभ्व: अन्तर्गत दक्ले लिपांगु ज्याभ्व: वंगु पुष २७ गते किपूया छ्याक: ल्वतय् ई फाना क्वचायेकूगु ख:सा आ: निगूगु चरणया ज्याभ्व: सहिद दिवसया दिनय् लाका: घोषणा या:गु ख:।

जारी जूगु न्हूगु संविधानय् नेपा:या आदिवासी जनजातितय्गु अधिकारयात गुगु कथं क्वपालात:गु दु धका: थुइकेगु अभियानया रुपय् त्वा:त्वालय् न्ह्याकीगु जूगु दु।

निगूगु चरणया अभियानया भ्वलय् गन गन अभियान ज्याभ्व: ?

- १) माघ १९ गते ख्वप न्हूगु संविधानया सवालय् सहलह
- २) माघ २५ गते यल न्हूगु संविधानया सवालय् सहलह
- ३) माघ २६ गते चापागाउँ न्हूगु संविधानया सवालय् सहलह
- ४) फागुन ६ गते थिमि न्हूगु संविधानया सवालय् सहलह
- ५) फागुन ७ गते किपू न्हूगु संविधानया सवालय् सहलह
- ६) फागुन ८ गते यल न्हूगु संविधानया सवालय् सहलह
- ७) फागुन ९ गते बुंग न्हूगु संविधानया सवालय् सहलह

अथे हे नेवा: वस्ती वस्ती नं उगु हे कथं जारी जूगु न्हूगु संविधानय् नेवा: नापं आदिवासी जनजातिया अधिकार मदुगु खँ थुइकेगु कथंया अभियान न्ह्याकेगु जुइ धा:गु दु।

किपूया गथु प्याखं (गं मखा:गु प्याखं)

सफू बजारय् पिदने धुंकूगु दु थ:गु प्रति सुरक्षित यानादिसँ

सफू दइगु थाय्

- १) ख्वपया च्यामसिंहया स्टेशनरी पस: (श्याम सुन्दरया पस:)
- २) ख्वप कमल विनायकया स्टेशनरी पस:
- ३) किपूया सत:क्वया स्टेशनरी पस:
- ४) किपूया देय् पुगूया बाघभैरव स्टेशनरी पस:
- ५) किपूया पांगा दोवाटोया किपू बूक प्वाइट
- ६) यैया भोताहिति नातिबज्रया पस:
- ७) यैया कुलाभुलिइ च्वंगु मंका: धुकू पस:
- ८) यल, यल ध्वाखा अर्जुन स्टेशनरी पस:
- ९) स्वापू नितिं मेमेगु फोन नम्बर: ४३३४०९३, ९८४१७५२५८३, ९८४६०४६१२३९

मू
सच्छि तका जक (१००/-)

ज्वजलपा वाश्यो

सल्लाहकार
श्रीकृष्ण महर्जन
प्रकाशक:

नजरराम महर्जन
सम्पादक

श्रीकृष्ण तण्डुकार
ले-आउट:

ज्वजलपा डेस्कटप
संवाददाता

भरत महर्जन, निरजमान सिंह
थाकू

प्रिन्ट स्काई, यें

ज्याकू: निखासी त्वा: किपू नपा-३

फोन ल्या: ४३३३००७, ९८४१४०१०७७

ई-मेल : kirtipursandesh@live.com

सम्पादकिय

सहिद दिवशया बारे

बंगु माघ १० गतेनिसैं १६ गतेतक सहिद सप्ताह धका: दैयदसं हना: वयाचंगु दु । थ्व सहिद दिवससरकारी तवरं मखुसे सरकारया छगू स्थानीय निकाय काठमाडौं महानगरपालिकां हना: वयाचंगु ख: । थ्व सहिद दिवस धइगु जहाँनिया राणा शासनया विरुद्ध स:त:गुलिं उबलेया राणा सरकारं फाँसीया सजाय बिया: स्यापिं प्यम्ह सहिदपनिगु सम्मानया निति हना: वयाचंगु ख: । सहिदया परिभाषा छु धायेबल्य देय् व जनताया भलाईया निति थ:गु ज्यान बलिदान बिइपिन्त सहिद धाई धका: धयात:गु दु । उगु ईया राणा शासन क्वथलेत कुत: या:गु धका: द्वपं बिया गंगालाल, धर्मभक्त, शुक्रराज शास्त्री व दशरथ चन्दयात फाँसी ब्यूगु ख: । उगु इलय् इमिसं माफी पवंगु जूसा फाँसी बिइमखु धका: धा:गु नं ख: । तर सहिदपिनिसं माफी मपवं । वहे हुनिं देसय् राणा विरोधीया आँधी तुफान बल । नेपाली जनतां प्रजातन्त्र हया: त्व:तल ।

प्यम्ह सहिदपिं मध्ये स्वम्ह ला नेवा:त हे जुयाचन । तर व प्यम्ह सहिद मध्ये स्वम्ह सहिदपनिगु थर तकं उल्लेख यानात:गु मदु । दशरथ चन्द छम्हेसियागु जक चन्द थर तया तल । वास्तवय गंगालाल श्रेष्ठ, धर्मभक्त माथेमा व शुक्रराज शास्त्री जोशी तयेमा:गु ख: । इपिं स्वम्हं नेवा:त जूगुलिं इमिगु नेवा: थर मत:से इमिगु म्हसिका त्व:पुइगु कुत: या:गु खने दु । उलिजक मखु प्यम्ह सहिदपनिगु भवाता: तया: छगू गेट थें दयेका बिल । गुकीयात भीसं सहिद गेट धका: धायेगु याना वयाचनगु दु । वहे सहिद गेटया प्यख्य प्यम्ह सहिदपनिगु भवाता तया:त:गु दु । व सहिदपिं स्वया नं चव्य लाका: राजा त्रिभुवनया भवाता (सालिक) तयात:गु दु । छु त्रिभुवन नं सहिद ख: ला ? थ:गु कालगतिं सीम्ह मनूयात सहिद धका: सम्मान याना: सहिदपिं स्वया: चव्ये वयागु सालिक तयेगु धैगु सहिदपनिगु अपमान ख: । म्हिग: राजतन्त्रया इलय् तल ख: । थौं गणतन्त्र नेपा: जुइधुंका: नं अथे तया तयेगु पायछिगु खं ख: ला ? जंग बहादुर राणाया अत्याचारया विरोधय् स:त:म्ह लखन थापा नेपा:या न्हापांम्ह सहिद ख: धका: त:दै न्ह्य:निसैं छथ्व मनूतसैं स: तयावयाचंगु ख: । बल्ल आ: वया तिनि नेपाल सरकार मान्यता ब्यूगु दु ।

सहिद दिवस थ:थ:गु थासय् थ:गु हे कथं नं हना: वयाचंगु खनेदु । २०४६/०४७ सालया आन्दोलनय् चैत्र २० गते प्रहरीया गोलिं कया: सहादत जूपिं किपूया प्यम्ह सहिदपनिगु लुमन्ति इपिं सीगु दिं चैत्र २० गते किपुली नं सहिद दिवस हनेगु याना वयाचंगु दु । खासि बजारय्चंगु इमिगु सालिकय् स्वांमा: क्वखाय्का किपू देय् चाहुला सहिद दिवस हना: वयाचंगु दु ।

नेवा:तयूत या:गु दमन

-सानुराजा शाक्य-

गोरखा राज्यया विस्तार यायगु क्रमय् पृथ्वीनारायण शाहं ८८८ दैय् नेपा: गा:या नेवा: राज्यत त्याकेवं पिदंगु राजनीतिक संरचनाया कारणं नेवा:त राजनीतिक रुपं शक्तिहिन जुल । गुकिया कारणं नेवा:तयगु भाषा, संस्कृति व अवसरय् नं राज्य पिने ला:गु वर्गया रुपय् हिल । पृथ्वीनारायण शाहया छय् रणबहादुर शाह जुजु जुयाचंगु इलय् जुजु रणबहादुरया सिक्क हे य:म्ह महारानी छम्ह दुगु जुयाचन ।

महारानीया त:कै मवनीगु जुयाचन । मचातयके त:कै बलकि वयात नं पुनी धका: ग्याना जुजुं कैमवनिपिं कचिमचात फुक्कसित नेपा:गालं पितिना छवत । थथे पितिना छव:पिं मस्तनाप मां अबुपिन्त सिपाही नं घेरे याका: न्हाय्पां प्वाचं दाया यंकीबलय् गथे जुल जुइ । गुलि मस्तला लैय् वं वं हे चिकुंपुना: सित मां वौपिं नुग: दाया खल । अथे सीपिं मस्तयूत उय नं मदु थुने नं मदुगु उर्दी दुगुलिं तामाखुसी कुर्का छवय्माल । थज्या:गु जुइका: गथे नुग: तयाचने फइ ? अले मां वौया हृदय विद्रोहया भाव दनावल अले पिडित नेवा:तयूसं सितलामाजु स्वहुने परजाया गथिन हवाल धका: म्ये हाला: “स्वामिजुगु या धर्म मदया कचिमचा वाकेछवत, वनेमाल तामाखुसि पारि, नेपालया छत्रपति श्री रणबहादुर पर जान अति दु:ख सिल” धका: विरोधया म्ये हाल (कसा: १०८३:७४) । जुजुपिनिगु निरंकुश शासनकालय् जुजुं या:गु अत्याचारया विरोधय् थुलि म्ये चव्या हालेगु धैगु नं छगू कथंया नेवा:तसैं विरोधया स: थ्वय्कूगु ख: ।

राणा प्रधानमन्त्री चन्द्र शम्शेरं नेपाल संवतया नापनापं नेवा: भाय्यात नं कानूनी मान्यता मदैगु घोषणा यात । चन्द्र शम्शेरं उगु इलय् नेपालभाषां चवयात:गु बन्दापत्र, तमसुक आदि भव्यात मान्यता मबिल । राणा प्रधानमन्त्री चन्द्र शम्शेरया पालय् १०२५ दैय् नेपालभाषां चवयात:गु भोयात मान्यता मवीगु जुलसा लिपा वया: थ:पिनिगु धर्म, संस्कृति कथं च:यात छायूत छपु निपु सिल:, तुत: चव:पिं च्वमितयूत तकं ज्वना: कुना: हानं नेपालभाषां थथे चव्य दइमखु धका: तत्कालिन राणा शासकतयूसं ख्वाच: धम्कि बियाहय्गु यानाहल (तुलाधर: १९२०:७९) । थ्वया न्ह्य: हे नेपालभाषां चवयात:गु भोयात मान्यता मवीधुंकल ।

श्री ५ पृथ्वीवीरविक्रम शाहया राज्यकालतक ‘बाकुपौ’यात जक मान्यता दुगु खं मुलुकी ऐन कागज जाँचया महल २७, देहाय ३ स उल्लेख जुयाचंगु व्यहोरां प्रमाणित जू- ‘सहीछाप नगरेको र सहीछाप गर्नुपर्ने मुख्य कारणीले आफ्नो हस्ताक्षरले नलेखेको भए पनि विसं १९४५ वैशाख बदि ३० रोज ६ देखि अधिको पाटन भादगाउँका श्रीवत्स लेखेको बाकुपौ रहेछ भने सो कागज सदर हुने हुनाले त्यस्ता कागजबाट नालीस उजुर सुनी इन्साफ गरि दिनुपर्छ ।’ थुकथं १००८ दै लिपाया बाकुपौयात मान्यतामन्त धा:गु नेपाललिपि, नेपालभाषा व नेपाल संवत्यात मान्यता मन्त धा:गु ख: । १००८ वैशाख ३० न्ह्य:या बाकुपौयात मान्यता दय्केत नं नेवा:तसैं आन्दोलन यात । मुलुकी ऐन कागज जाँचया महलकथं बाकुपौयात मान्यता दय्मा: धका: यल व खप देशया नेवा:तयूसं त:जिक भाषिक आन्दोलन न्ह्याकू गु खनेदु । व हे आन्दोलनया कारणं १००८ वैशाख ३० न्ह्य:या बाकुपौयात सदर जुइगु मान्यता वीत सरकार बाध्य जूगु ख: । थथे सरकारं ऐन कानून दय्का: बाकुपौयात मान्यता मब्यूसं यलय् व खपय् च्वपिं नेवा:तयूसं आन्दोलनया रुपय् बाकु पौ चव्यगु मत्व:तु । उकिं बाकुपौया निं तिं जूगु आन्दोलन हे न्हापांगु नेवा:तसैं या:गु आन्दोलन (नेपालभाषा आन्दोलन) ख: (कायस्थ व राजकर्णिकार: १९२४:२७) ।

धार्मिक ज्याभवलय् छपु बौद्ध तुत: नेवा: भासं चव्या: च:या नामय् छाल धका: तुत: छ:म्ह भवानीवीर सिंह कसा: व च्व:म्ह योगवीरसिंह कसा: निम्ह डण्डित जुल (मल्ल : १९२०:५७) ।

१०४३ दैपाखे कान्छा लामाया नामं म्हस्यूम्ह भिक्षुं नेवा:तय्थाय् बुद्धधर्मया प्रचार याना: नेवा: शिष्यत दय्कल । नेवा:तनं भिक्षु जुल धका: देशं पितिना छवल । नेपालय् थेरवादी बुद्धधर्मया न्हापांगु पचां नेपालभाषां पिदंगु ख: । १०६४ दैय् बर्षाबास च्वनाच्वपिं थेरवादी नेवा: भिक्षुपिन्त जुद्ध शमशेरं देशं पितिना छवल (अमृतानन्द: १९०२:१८) ।

राणा शासनया ख्यूगु कालय् नेवा:तयूत जूगु जातीय दमन अन्तर्गत नेपालभाषायात हाकु तिनेगु राणा शासकतयूगु षडयन्त्र थूपिं छुं नेवा:तसैं नेवा:तय् नुगलय् चेतनाया ज: ह्वलेगु मनंतुन । राणातसैं हाकुतिनेत स्वसां नेवा:तसैं भाय् ल्यंका तय्मा:गु चेतना दनावसेलिं नेपालभाषा ल्यंका तय्गु ख:सा नेपाललिपि त्व:ता देवनागरी लिपि छय्ला नेपालभाषा ल्यंकेगु अभियान शुरु यात । थुकथं अभियान शुरु याय्गु ज्या गद्यगुरु निष्ठानन्द बज्राचार्य ख: । निष्ठानन्द बज्राचार्य प्रचलित बौद्ध साहित्ययात प्रचलित नेवा: भासं हिला देवनागरी लिपिं नेवा: सफू पिकाय्गु

ज्यां नेपालभाषाया पुनर्जागरण जुल । अथेहे सिद्धिदास महाजुं नेवा:तयूत भीगु भाषा मदया वनीन थुकेयात म्वाके माल धका: नेपालभाषां साहित्य चव्या: भाषिक जागरण थनेगु ज्याया शुरुवात यात । उकिं हे महाकवि सिद्धिदासजुं भाषा म्वा:सा जाति म्वाइ धा:गु ख: (मल्ल: १९१५:५९) ।

उकथं हे सिद्धिदासया भाषा म्वाकेगु अभियानयात तिव: वीत मास्टर जगत सुन्दरमल्लं उगु हे कालय् भाय् म्वाकेगु ख:सा मस्तयूत थ:गु हे भाषां शिक्षा बिइमाल धका: नेवा: भासं व्बंकेगु विद्यालय खौमा त्वालय् चाय्कल । अथेहे उगु हे इलय् नेवा: भाय्यात ल्यंकेत देवनागरी लिपि छय्ला धार्मिक लँपु मार्फत नेवा: भाय्या प्रचारया ज्या यात । नेपालभाषा न्हावनेत्यंगु खना: सिद्धिदासं साहित्यिक व समाजसेवा मार्फत, मास्टर जगतसुन्दर मल्ल शिक्षा मार्फत, निष्ठानन्द बज्राचार्य धार्मिक सफू मार्फत नेपालभाषायात म्वाकातय्गु अभियान न्ह्याकल । नेपालभाषा न्हावनेत्यंगु मुख्य कारण तत्कालिन राणा शासनया भाषा नीति हे मू कारक ख: । अथे ख:सां तिव नेवा:तयुके भाषिक जागरण थना: थ:गु जातीय पहिचान ल्यंका:तयूत भाषा ल्यंकातय्मा: धैगु चेतनाया आधारय् नेपालभाषाया मार्फत साहित्य चव्यगु, शिक्षा वियगु व धार्मिक सफू चव्यगु या:गु ख: । थुकीयात नेपालभाषाया पुनर्जागरण जूगु कालकथं म्हसिउ । वय्कपिं ल्यू योगवीरसिंह, शुक्रराज शास्त्री व धर्मादित्य धर्माचार्यपिसं र णातय्गु चरम दमन इलय् नं नेपालभाषां साहित्य चव्यूत ह:पा वीगु, व्याकरण व पत्रिका पिकया आन्दोलनयात न्ह्य:ने यंकेगु ज्या यात ।

नेपालभाषायात मान्यता वीकेगु खँयात कविताया माध्यमं नेवा:तय् दथुइ थ्यंकेगु कुत: कवि योगवीर सिंह या:गु ख: । योगवीर सिंह न्ह्य:यापि नेपालभाषा या हस्तितसैं साहित्य व धार्मिक व शिक्षाय् नेपालभाषायात थ:गु हे पहलं थाय् वीगु कुत: या:गु ख: । तर योगवीर सिंह धर्मादित्य धर्माचार्य निम्ह हे उज्ज्वलिं व्यक्तिपिं जुल गुपिसं नेपालभाषा मान्यताया खँया उत्थान यात । उकिं नं नेवा: आन्दोलनय् नेपालभाषायात मान्यता वीमा: धैगु मागया शुरुवात नं यात । योगवीरसिंहं ‘नेपालभाषा जिर्ण जूगु अलिस् मचासे भिंकेनु, भारतिय शास्त्र भवनं मान थ्वइत वीकेनु’ कविता च्वल (योगसुधा: १०७०:१) । थ्व कवितां स्पष्ट निगू सन्देश बियात:गु दु नेपाल भाषाया पुनर्जागरण व थ्व भाषायात मान्यता मा:गु । थुकथं नेपालभाषा आन्दोलनया निति योगवीरसिंहं इनाप यात ।

नेपालभाषाया संगठीत पला:या न्हापांगु कुत: धर्मादित्य धर्माचार्य १०४६ दैया श्री पंचमि कुन्हु नेपालभाषा साहित्य मण्डल स्वना यात । कलकत्ताय् दुपिं फुक्क नेपालवासीपिं मुना: कलकत्ता धर्मराजिक चैत्य विहारे नेपालभाषा साहित्य मण्डल थापना या:गु ख: ।

ल्यं ५ पेजय्

लोककवि राजभाइ जकःमिया याकः चिनाखँ मुँज्या

पलिस्थाया ग्वसालय् पलिस्थाया याकः चिनाखँ मुँज्या अन्तर्गत लोककवि राजभाइ जकःमिया याकः चिनाखँ ब्वना: न्यंका: दीगु खः । पौष १६ गते विनायक मल्टी भेन्यूल् खुसिबुँड जूगु उगु ज्याभवःयो सभा नायो प्राध्यापक नर्मदेश्वर प्रधान खःसा मूपाहाँ जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ, विशेष पाहाँ नेवा: देय् दबूया नायो नरेश ताम्राकार भायादीगु खः ।

पलिस्थाया स्वीछक्वःगु साहित्यिक ज्याभवः कथं जूगु उगु ज्याभवलय् लोककवि राजभाइ जकःमिजुं थःगु १६ भिखुपु चिनाखँ ब्वना: न्यंकादीगु खः । मुँज्याया दथुई ईश्वर अमात्य, रीता महर्जन, रीता महर्जन व जुजुकाजी महर्जन नेवा: म्ये हाला न्यंकादीगु खः ।

पलिस्थाया न्वकू पूर्णकाजी ताम्राकारजुं लसकुस यानादीगु खः । उगु ज्याभवलय् मूपाहाँ जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ लुमन्ति पौ व नेवा: देय् दबूया नायः नरेश ताम्राकारजुं सीडी विमोचन यानादीगु खः । पलिस्थाया दांभरिं तेज नारायण मानधरजुं सुभाय देछायादीगु उगु ज्याभवः छ्याञ्जे महेशमान डंगोलजुं न्त्याकादीगु खः ।

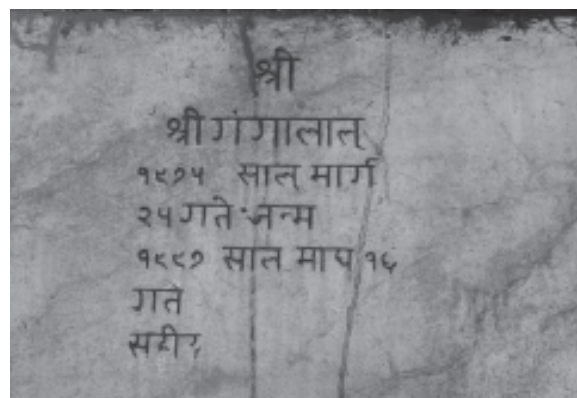
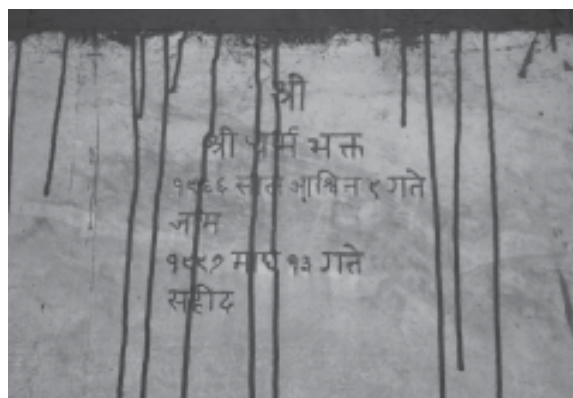
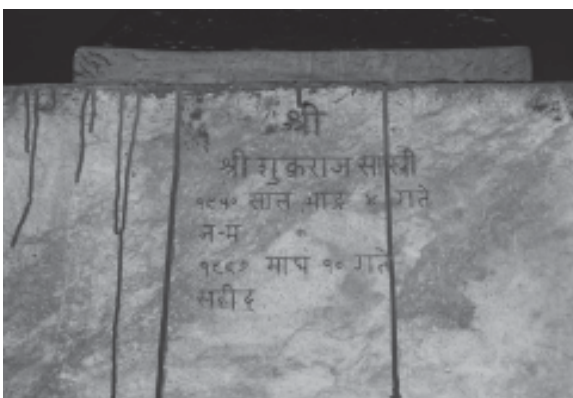

आदिवासी जनजाति युवातपाखें पहिचानया मागयाना मार्चपास

आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय आन्दोलन नेपालया ग्वसालय् शनिवा: पहिचानया माग याना मार्चपास प्रदर्शन याःगु दु । जारी जूगु संविधानय् थःपनिगु पहिचान मदुगु अवस्थाय् नेवा: प्रदेशनिसें पहिचानया आधारय् प्रदेश गन दु धका: अथे मार्चपास याःगु खः । मार्चपास ज्याभवलय् युवातय्सं थीथी कथंया नारा च्यातःगु ब्यानर, नेवा: राष्ट्रिय ध्वाँय नापं हाकूगु ध्वाँय तकं ज्वना सहभागी जूगु खः ।

पदमरत्न तुलाधरया नेतृत्वय् दुगु आदिवासी जनजाति राष्ट्रिय आन्दोलन नेपालं जारी जूगु संविधानयात अस्वीकार याना पहिचानया आधारय् प्रदेशत निर्माण जुइमाःगु, जाती भाषा नापं हरेक क्षेत्रय् समानाता दयेमाःगु, समानुपातिक समावेशी लागू यायेमाःगु लगायत माग याना आन्दोलन याना वयाच्वंगु दु ।

सहिदतय्गु म्हसीका सुचुकातःगुया नमुना सहिदगेटय् च्वंगु भ्वाता, अन च्यातःगु नां व किपा: विशेष

नेवा:तय्त या:गु.....

२ पेजया ल्यं

(धर्माचार्य : १०४९:१६)। थ्व संस्था थापनाया मू आज्जु कलकत्ता विश्व विद्यालय नं नेपालभाषायात मान्यता मब्यूगुलिं नेपालभाषायात विश्वविद्यालय य् मान्यता बीकेत मा:गु पाठ्य सामाग्रीत प्रकाशन याय्गु खनेदु। थुक्रिया नितिं नेपालभाषाया न्हापांगु पत्रिका १०४५ दैनिसें ‘बुद्धधर्म’ पत्रिका पिका:गु खः। थ्व पत्रिका १०४७ दैनिसें ‘बुद्ध धर्म व नेपालभाषा’या नामं पिदन। थुगु पत्रिका दँ ३ ल्या: ५ व ६ निसें थुक्रियात नेपालभाषा साहित्य मण्डलया मुखपत्र धका: धयात:गु दु। थुकथं ने.सं. १०४५ सालनिसें नेवा: भाषिक आन्दोलनया विधिवत पला:या शुरुवात जुल।

धर्मादित्य धर्माचार्य नेपालभाषाया नितिं शुरु जूगु थ्व गतिविधियात नेपालभाषा आन्दोलन धका: स्पष्ट यात। थ:गु मांभाय्यात स्वाकेगु, उत्थान याय्गु व मान्यता काय्गु ज्यायात नेपालभाषा आन्दोलन धका: दकल्य न्हापां नां छुम्ह धर्मादित्य धर्माचार्य खः। नेपालभाषा आन्दोलनय् शुरुनिसें लिपांगु कालतकं प्रमुख मागया रुपय् वयाच्चंगु नेवा:भाय्यात ‘नेपालभाषा’ धाय्मा: धका: सार्वजनिक रुपं अभियान न्ह्याकूम्ह नं धर्मादित्य धर्माचार्य ख:- “नेवातसें थवगु १०० गू समाजया आदि देशभाषायात ‘नेपालभाषा (नेपाली)’ धका चोयेगु। ‘नेवारी’ नां नेवातसें तगु मखु....” (धर्माचार्य: क १०४९:१३)। नेपालभाषा आन्दोलनया लोकप्रिय अभियान नेपाल संवतया न्हूदँ हनेगु खँ ह:म्ह नं धर्मादित्य धर्माचार्य हे ख:- ‘....थ:गु देश रीण मुक्त यागु संवत् ख: या नीतिं थो भीगु राष्ट्र सम्बत ख:’।

(धर्माचार्य : ग१०४९:४०)। नेवा: आन्दोलनय् नेपालभाषायात नं थाय् बीमाल धका: प्रतिनिधिमण्डल वना: धा: वनेगु ज्या या:म्ह नं धर्मादित्य धर्माचार्य हे ख:-। कलकत्ता विश्वविद्यालयय् नेवा: भाय्यात नं भर्नाकुलर विषयकथं मान्यता बीकेत भाइस चान्सलरयाथाय् नेपाली विद्यार्थी व्वना डेलिगेसन वंगु ख:। भाषिक अधिकारया बारे नेवा:तसें राणाकालं निसें हे स: त:गु ख:-।

‘It was the Newar of the Kathmandu II Vaey who raised their voice for language rights since the time of the autocratic Rana rule and they intensified their demand during the autocratic partyless Panchayat rule (Bhattachan; 200)8:55). १०४७ दँपाखे थुलिंचा पुच:या नामं साहित्य च्वया:पिथनेगु यात। थुलिंचा पुच: नेपालभाषा प्रति अनुराग व्यनीपिनिगु पुच: ख:-। थुलिंचा पुच: धैगु छुं विधिवत् स्वंगु संघ संस्था मखु। १०४७ दँपाखे थ:गु भाषा साहित्ययात तत्कालीन शासन व्यवस्थां दमन यानात:गुया विरोधय् जातीय अभिमान तथा मातृभाषानुरागया भावनां दनाव:पिं तत्कालीन दरवार स्कूलया नेवा: विद्यार्थीतय्गु पुच: ख:-। उगु इलय् दरवार स्कूलय् भ्रिगू कक्षा तक व्वंका: विद्यार्थीतय्त म्याट्रिकजाँच बीकेत ‘कलकत्ता’ वा ‘पटना’ विश्वविद्यालय छवइगु जुयाच्चन। म्याट्रिकया पाठ्यांशय् १०० नम्बर मातृभाषा (भर्नाकुलर)यात बियात:गु जुयाच्चन। थथे भारतया विश्वविद्यालय म्याट्रिक जाँच बिउवनीपिं छपुच: नेवा: विद्यार्थी थुलिंचा पुचलं नं नेपालभाषा भर्नाकुलरकथं जाँच बीगु योजना दयकाच्चंगु जुयाच्चन। तर उमिगु आकांक्षायात म्वाय् चुइके थें मातृभाषाकथं नेपालभाषा मखु नेपालीभाषां जाँच बीमा:गु बाध्यता उमित जुल। फलस्वरुप सुशुप्त रुपय् च्वनाच्चंगु जातीय भावना, भाषा अभिमान उमिके दनावल।

उपिसं महाबौद्धय् वैकुण्ठप्रसाद लाकौलया छँय् मुना: नेपालभाषा साहित्य साधना याय्गु धका: प्रण यात

(तुलाधर : ११२०:१०३-१०४)। थुकथं नं नेपालभाषा आन्दोलनया विकास जुयावन।

‘नेपाली विहार’ सफूया भूमिकां जक नं नेपालभाषा आन्दोलनया प्रतिनिधि जुया भाषिक दमनया विरोध याय्त सफल जुल। ‘नेपाली विहार’ सफू चिकिचाधंगु कविता संग्रह ख:-। १०५९ दँपाखे भारतय् छापे याना: ह:गु थ्व सफूयात राणा सरकारं प्रतिबन्ध त:गु ख:-। राणा कालय् नेपालभाषां च्व:गु कारणं हे योगवीरसिंह, फत्तेबहादुर सिंह, चित्तधर हृदय व सिद्धिचरण श्रेष्ठपिन्त राणा सरकारं राजकाज मुद्दा तल।

गुक्रिया कारणं वय्कर्पिसं कैद व जन्मकैद व सर्वस्व हरणया सजाय् फया कालकोठरी च्वनेमाल। थुकिं नं कयं उगु इलय् नेपालभाषां च्वयगु ज्यायात तकं राज्यं राजद्रोह या:गु कथं काइगु। वय्क:पिं मध्ये चित्तधर हृदय नं च्वयात:गु साहित्यय् सरकारप्रति खास हे आपत्तिजनक खँ म्दु अयनं नेपालभाषां च्व:गु धका: भिनिदँया जेल सजाय बिल। सिद्धिचरणं नेपालभाषां च्वया क्रान्तिया खँ नं च्व:गुलिं धका: भिन्छ्यादँ कुनेगु सजाय बिल। थुमिसं च्वयात:गु साहित्य मुंका: भारतय् यंका: नेपालभाषाया ‘नेपाली विहार’ सफू पिका:गु द्रपनय् फत्तेबहादुर सिंहयात जन्मकैद व सर्वस्व हरणया सजाय बिल।

थुपिं फुक्कसित च्वयगु ज्याय् उक्सेया:म्ह धका: योगवीरसिंहयात नं जन्मकैद व सर्वस्वहरणया नितिं सिफारिश यात। १०६१ दैनिसें नेपा:या राजनीतिक कारण व भाषिक कारणं जेलय् ला:पिं नेवा:तय् दथुं नेपालभाषा साहित्यया ज्व:मदुगु साहित्य सिर्जना याय्त ग्वहालि जुल। गुकिं याना: नेपालभाषा साहित्ययात धनी याय्गु नितिं जेलकालय् सिर्जना जूगु साहित्यया त:धंगु योगदान जू वन। थुकथं राणाकालय् नेपालभाषां साहित्य सिर्जना याय्त तकं संघर्ष याय्माल।

नेपाल सरकार
पाखें
१३९ दँ लिपा
नेपा:या
न्हापांम्ह सहिद
लखन थापा
मगर घोषणा

एमाले सलंस: कार्यकर्ता फोरम नेपालय्

- ललेन्द्र शाक्य,

मधेस आन्दोलनलिसें उपेन्द्र यादव नेतृत्वया संघीय समाजवादी फोरम नेपालय् दुहाँ वइपिनिगु ल्या: लिपांगु इलय् वया: तीव्र जूगु दु।

थ्वहे भवलय् सिरहाया लहानय् मिहग: बिहिवा: एमालेया प्रभावशाली नेता सत्यनारायण यादवनापं थीथी पार्टीया १२०० म्ह नेता व कार्यकर्तापिं फोरम नेपालय् दुहाँ व:गु दु। दुहाँ व:पिं न्हूपिं नेता व कार्यकर्तापिन्त फोरम नेपालया नाय: उपेन्द्र यादव यादव व अवीर व स्वांमा: क्वखायेका: लसकुस यानादीगु ख:सा न्हूगु जिम्मेवारीया नितिं वधाई बियादीगु ख:-।

पार्टी दुहाँ व:गु ज्याभवलय् पार्टी नाय: उपेन्द्र यादव, केन्द्रीय दांभरि विजय यादव, केन्द्रीय दुज: राजलाल यादव व युवा नेता विष्णु साह नापंयापिं उपस्थित जुयादीगु ख:-। लहानय् ग्वसा: ग्व:गु विशाल सभाय् एमालेया केन्द्रीय नेता सत्यनारायण यादवया नेतृत्वय् द्रलंढ: कार्यकर्तापिं फोरम नेपालय्

दुहाँ व:गु युवा नेता विष्णु साह जानकारी बियादीगु ख:-।

न्हूपिं दुहाँ व:पिं नेता व कार्यकर्तापिन्त लसकुस यासें फोर म नेपालया नाय: उपेन्द्र यादव अधिकार व पहिचानया प्राप्ति मजुतले मधेस आन्दोलन मदीगु धयादीगु ख:-।

मधेसी, आदिवासी जनजाति, दलित, मुस्लिम व उत्पीडित समुदाय यात अधिकारपाखें बंचित यायेत सरकार न्ह्यज्यानाच्चंगु धासें नाय: यादव मधेसया सशक्त आन्दोलनया नितिं तयार जुइत आह्वान यानादिल।

आन्दोलन रहर मजुगु धासें सरकार व मू स्वंगू दलया वार्तापाखें मुलुकयात निकास बिइत गम्भीर मजुगुलिं आन्दोलनया विकल्प मदूगु यादव

धयादिल। मधेसी, आदिवासी जनजाति, दलित, मुस्लिम नापं फुक्क उत्पीडित व सीमान्तकृत जनतायात अधिकार सम्पन्न मजुतले फोरम नेपाल संघर्ष जारी यानातयेगु नाय: यादव उदघोष यानादिल।

थ्वसिवें न्ह्य: पुस १६ गते जक हे सिरहाया लक्ष्मीपुरय् कांग्रेस, एमाले, एमाओवादी व राप्रपाया १००० म्हसिवें अक्व: नेता व कार्यकर्तापिं संघीय समाजवादी फोरम नेपालय् दुहाँ वयेधुकूगु दु।

लुमंकेवह:जू न्हापांगु वालय् जक हे पार्टी परित्यागया घोषणा या:गु कन्हय् कुन्हु हे एमाले नेता सत्यनार ायण यादवयात सिरहाय् प्रहरी च्या त्वनाच्चंगु इलय् विनाकारण निर्मम कथं दा:गु ख:-।

भित्तुना

किपूया रोजिना बज्राचार्य

ज्वजलपा वा:पौया ग्वाहालिमि किपूया तेजमान बज्राचार्यया म्ह्याय् मयजु रोजिना बज्राचार्य लेट मि डान्स नेपालया ग्वसालय् जूगु देय्न्त्यकंया डान्स धेधेबल्ला कासाय् ४०० प्यस:म्हेस्यां ब्वति का:गुलिइ टप १५ य् थ्यंकेत ता:लागुलिं वय्क:यात भित्तुना देख्ग्याच्चना। अभ्क अक्व: प्रगति याना वनेफयेमा धका: कामना यानाच्चना।

ज्वजलपा वा:पौ

निखासि, किपू

साहित्य/चिनाखँ			
शान्ति क्षेत्र नेपा:			
नाति महर्जन	मन नं थन	थ्व देय् च्वछाय्गु	हाइकू
च:चपा, पाँगा	थ्व देय्या धरति	कर्तव्य भी सकसियांगु	ल:या व्यापार...
	पुजा याना च्वने न्हिथनं	थ्व देय्या रक्षा	
	शान्ति क्षेत्र धा:गु	यायेमा सकसिनं	
	ख: नेपा: देय् छगु	ल्वाय्मा:सां थन	राम शरण महर्जन
	थन बुद्ध बूगु	जायमा:सां थन	
	थनं शान्ति संदेश फैले जूगु	भी छप्पं जुया च्वने	धेवा पू खा.पा.य्
	थ्व शान्ति क्षेत्र त्वता	माल न्ह्याबलें नं	बुंगा, तुंया ल: त्वना
	वनेमखु गनं नं	जात भात धै	हिती दुपिसं 19।
	थुलिमछि दत देशय्	भेदभाव मतैगु	
	भुखाचँ दु:ख जूगु	सकलें छप्पं जुइगु	गामय् ल: मथ्यं
	छँसां थन	देश विकास यायेगु स्वयेगु	खुसि न्ह्यानातुं च्वन
	दँसां थन	सिंगापुर थें यायेमाल	याकप्वाल्य् ल्हा: 1२।
	नेपा: मांया मुले	भीगु देय् नं याकनं	
	च्वने दयेमा न्ह्याबलें	ज्या द:सां थन	ल: सा:गु सा:लं
	आजु बराजु पिनिगु	ज्या मदुसां थन	गन वँ त्यांकी खाली
	हिच:ति नस्वागु	दुगु ज्या याना	ल:या व्यापार 1३।
	दोलेंदो दँ पुलांगु	यायेनु देश विकास भीसं नं	छें ल:हा: धेवां
	थ्व जन्म भूमि भीगु	निस्वार्थ जुया देशय् ज्यायेगु	पाइपं,मोटरं नं
	थ्व कर्म भुमि त्वता	दाँ मखु नां कमाय यायेगु	काकाकुल गां 1४।
	वने मखु गनं	पुखौं पुर्खा च्वनीगु	
	फ:सां थन	कीर्ति तये पय्केगु	तुं,बुंगा सुत
	मफुसां थन	भावि सन्तानं नां काइगु	घ:या भूव:लं लँ प्यन
	च्वना च्वने थ:गु देशय्	ज्या याना वने भीसं नं	प्या:चा स: थ्वल 1५।
	न्हापा नं लिपा नं	स्वर्ग सां थन	
	मखु धन धैगु	नर्क सां थन	ल: त्वंका धर्म
	भीगु देय् ति त:धंगु	थ्व देशया धरति त्वतेगु प्राण ॥	पत्या मजू मस्तनं
			हाथ्या: संस्कृति 1६।

सहिद
खँग्व:या
महत्व

– बिजय स्यस्य:–

शुक्रराज शास्त्री (जोशी)

धर्म भक्त माथेमा

दशरथ चन्द

गंगालाल श्रेष्ठ

गुम्हस्यां थःगु आस्था व विश्वासायात परित्याग यायेगु पलेसा मृत्युवरण याइ, वयात ‘सहिद’ धका: धाइ। शब्दया अर्थ थ्व खः धका: धाइपिं आपालं कोशकारतसें सहिद खँग्व:या परिभाषा थुकथं वियातःगु खनेदु। जमाना न्हय: आस्था व विश्वास धायेबलय् धार्मिक आस्था व विश्वास हे जुइ, उकीं नं संसार य् न्हूगु धर्मकथं प्रादुर्भाव जूगु इलय् इसाई व इस्लाम धर्मय् हे न्हापायापिं मनुतसें ज्यान पायेमा:गु व इमित हे सहिद धका: धायेगु यानाहःगु खनेदु। गथेकि इसाई धर्मया न्हापांम्ह सहिद स्टीफन्स, इस्लाम धर्मया सहिद हजरत इमाम हुसैन। खतुं महान दार्शनिक सुकरातयात नं विष नका: मृत्युदण्ड ब्यूगु खं, तर वयात धा:सा सहिद धा:गु खनेमदु। लिपा वना: राजनीतिक वादत नं पिहाँ वल, थुकथंया राजनीतिक विचा:त धा:सा

बांलाक्क विचा: याना स्वयेगु खःसा धाथें हे सहिदपिं धइपिं प्यम्ह सहिदपिं हे खः। इमिसं माफी प्वंसा इमित ज्यान माफी बी धा:गु प्रस्तावयात अस्वीकार यात। थ्वहे इमिगु सहिदया मुख्य परिभाषायात कःघा:गुया लक्षण खः।

निरंकुश शक्तित व सामन्ती शक्तितयगु दथुइ टकरावया हुनिं विकसित जूगु खनेदु। थथे जूबलय् द्वन्द्व व लडाइँ हे जुल। थुकथं द्वन्द्व व युद्ध हे जुया: सम्भौता जुइगु, त्याइगु, बुइगु जूगुलिं सहिद धइगु खँग्व:या खास प्रयोग जूगु खनेमदु। अथेहे विद्रोह जुया: विद्रोहीतसें त्याकूसां वा विद्रोहीत नाश याना छ्वःसां थ्व नं युद्धया ल्याखय् हे काइगु यात। थुकियात सहिद मधाल। तर गुबलें राजनीतिक विचा:यात हे कया: जनतायात संगठित याना: आन्दोलन सुरु जुल, उकिया नेतातय्त सत्ता पक्ष मृत्युदण्ड बिल धा:सा चाहिं इमित सहिद धायेगु यानाहल। गथेकि भारतय् भगतसिंह थुज्वःपिं सहिद पिहाँ वल। नेपा:या राजनीतिक आन्दोलनय् स्वयेगु खःसा जनतां

दकलय् न्हापां सहिद धका: सम्मानित या:पिं राणा शासनया विरुद्ध जनतायात संगठित याना: कुहाँ वःपिं सहिदपिं शुक्रराज शास्त्री जोशी, धर्मभक्त माथेमा, दशरथ चन्द व गंगालाल श्रेष्ठ हे खः। लिपा जंगबहादुरया विरुद्ध न्हापां मनुत मुंका: प्रचार या:म्ह लखन थापामगरयात नेपा:या न्हापांम्ह सहिद धका: अंकित यात। गुलिस्यां मकैपर्वया कृष्णलाल अधिकारीयात नं सहिद धायेमा: धयाच्वंगु दु। तर बांलाक्क विचा: याना स्वयेगु खःसा धाथें हे सहिदपिं धइपिं प्यम्ह सहिदपिं हे खः। इमिसं माफी प्वंसा इमित ज्यान माफी बी धा:गु प्रस्तावयात अस्वीकार यात। थ्वहे इमिगु सहिदया मुख्य परिभाषायात कःघा:गुया लक्षण खः।

युद्धय् बहादुरीपूर्वक ल्वाना: सीपिन्त सहिद धायेगु मयासें वीर गति प्राप्त या:गु धका: धायेगु चलन दु। इपिं सहिद मखु, वीर हे खः। न्हापा भारतय् अंग्रेज विरुद्धया आन्दोलनयात स्वतन्त्रता संग्राम धा:गु व उकीं सीपिन्त स्वतन्त्रता सेनानी धका: धाल। थुकथं थ्व लडाइँ ल्याखय् काल। तर थौकन्हय् वया: भारतीय सञ्चार माध्यमतसें नं सीमानाय् पाकिस्तानी फौजं स्या:पिं सैनिकतय्त सहिद धका: प्रचार प्रसार यात। थुकिं याना: सहिद धका: धयावीबलय् अःपुग पदवी वा मानथें जूवन। गुकिं याना: नेपालय् जक मखु, मेमेथाय् नं ‘सहिद’ धइगु खँग्व:या अवमूल्यन जूगु खनेदुगु दु। नेपालय् निरंकुश पञ्चायत विरुद्ध ल्वाना: हत्या जूपिन्त नं

थ:थ:गु पार्टी सहिद हे धका: धयावयाच्वंगु खनेदु। तर पार्टी हे भूमिगत जूगु इलय्, पार्टीया नामं प्रचारप्रसार नं याये मदुगुलिं इपिं पार्टीया सहिदथें जक जुयाच्वन। लिपा २०४६ सालया आन्दोलनय् लाना: सीपिन्त नं सहिद हे धाल। तर थुथाय् तक नं सहिद धइगु खँग्व:या अवमूल्यन मजुनि। तर लिपा वना: थ्वहे ल्याखं मेमेगु नं आन्दोलन जुल, व ‘सहिद’तय्गु ल्या: नं अप्व: जुयावल। थथे जूबलय् सहिद धइगु खँग्व:या तर्क अवमूल्यन जूवन। उकिसनं सहिद धका: मन्त्रिपरिषदं निर्णय याना: छेंजःपिन्त आर्थिक स्वाहालि बीगु जुसैलि सहिद घोषणा यायेगु नितिं दवाव नं सिर्जना जूगु खनेदु।

थथे जूगुलिं सहिद धायेगु स्पष्ट मापदण्ड दयेकेमाल धका: छक्क: मोदनाथ प्रश्रितया संयोजकत्वय् समिति नं गठन जूगु खः। उगु समिति नं न्ह्याम्ह सहिद धायेमज्यू, मापदण्ड दयेमा: धका: धा:सां उकथंया मापदण्ड पित हयेबलय् मनू सिना: तोड ला:पिं मनुतय्त तोड लाकीगु ज्या जुइगु खना: सुम्क च्वंगु खनेदत। हानं माओवादी द्वन्द्व व पार्टीपार्टीया राजनीतिं याना: सहिदया सवालय् नं दलगत सवाल पिदनीगु स्थिति नं दु। अथेजूगुलिं सहिदया सवालय् निर्णय यायेगु ज्याय् नं बल्ला: त्या:या स्थिति पिदनाच्वंगु दु। गुलिखे परिस्थितिइ ला सहिद घोषणा यायेत दवाव बीगु ज्या लाशया राजनीतिया छगू अंगथें जुइगु नं खतरा ब्वलंगु दु।

नेपालभाषा एकेदमिया भिंस्वगू कवःया न्हापांखुसि मुँज्या नेवाः एफ एम संचालनया नितिं सहलह ब्याका योजना प्रस्तूत

नेपालभाषाया साहित्य, कला, संस्कृति, नाट्य व थीथी विधाया विकासया नितिं जनस्तरं नीस्वनातःगु नेपालभाषा एकेडेमीया दच्छि न्ह्यः जूगु तःमुँज्यां कुलपति हिलेगु ज्या नापं न्हूगु ज्यासना पुचः नं नीस्वंगु जुल । पुलांम्ह कुलपति संस्कृतिविद सत्यमोहन जोशीया उमेरया हुनिं वयकलं कुलपति पदय् च्वनेत इच्छा मयायेवं तःमुँज्यां न्हूम्ह कुलपति चित्तरंजन नेपालीयात ल्यल । अथे हे पुलांम्ह मूछ्याञ्जे इन्द्रमाली नं थःगु उसाँय्या हुनिं मूछ्याञ्जे त्वःता दिइवं तःमुँज्यां नेवाः न्ह्यलुवा मल्ल के सुन्दरयात मूछ्याञ्जे ल्यल । नेपालभाषा एकेडेमीया ज्या सुथांलाक न्ह्यानाच्वन ।

नेपालभाषा एकेडेमीया ज्या सुथांलाक बांलाक चलय् यायेत ज्यासना पुचःया दुजःपिनिगु संयोजकत्वय् थीथी भिंस्वंगु कवः नीस्वनेगु ज्या जुल । थःथःगु कवःया ज्या यायेत छु छु अवधारणा दु धइगु कथं न्ह्यब्वयेत कवःया कजिपिन्त ब्यूगु भाला कथं म्निगः पुस १६ गते शनिवाः नेपालभाषा एकेडेमीया हलय् सहलह मुँज्या जुल ।

कुलपति चित्तरंजन नेपालीया नायोसुइ न्ह्याःगु उगु ज्याभवः मूछ्याञ्जे मल्ल के सुन्दरं न्ह्याकादीगु खः । ज्याभवः न्ह्याकुसं वयकलं ज्याभवःया बारे म्हसिइका बिइकथं न्ह्यब्वया दिल । नापं ज्याभवया मू आज्जु कनादिसं छु घौया निति फुक्क कवःया नायोनापं दुजःपिं मुनाः सहलह याना थःथःगु कवःया धार णा तयेत इनाप यानादिल ।

छ्छौतक सहलह यानाः फुक्क कवःतसं थःपिनिसं गुगु कथं ज्या यायेगु धइगु योजना नं प्रस्तूत यात । एफ.एम. कवःया कजि नजरराम महर्जनं नेपालभाषा एकेडेमीं न्ह्याका वयाच्वंगु नेवाः एफ.एम. चलय् यायेगु खँय् छुं छुं योजना न्ह्यब्वया दिल । गुगु थथे दु ।

१) टावर मेथाय् तयेमाःगु – नेवाः एफ.एम. नेपाली भाषा एकेडेमीया भवनय् हे टावर तयाः एफ.एम. संचालन यानाच्वंगु हुनिं किपूली हे गनं तायेदु, गनं तायेमदु । उकिं एफ.एम.या टावर किपू डाँडाय् च्वय् तयेमाःगु ।

२) एफ.एम.या पावर बढय् यायेमाःगु – थौकन्हे नेवाः एफ.एम. १०० वाटं प्रशारण जुयाच्वंगु गुकिं यानाः तापाक्क तकं तायेमदु । उकिं नेवाः एफ.एम. संचालन यायेत ५०० वाट प्रशारण पावर तयेमाःगु ।

३) प्रशारण ई अप्वयेके माःगु – थौ कन्हे न्ह्याका सुथय् निघौ न्हिनय् निघौ जक चलय् याना वयाच्वंगुली म्होति नं न्हिं गुघौ या व स्वया अप्वः ई प्रशारण यायेमाःगु ।

४) नेवाः एफ.एम.यात अनलाईन मार्फत नं संचालन यायेमाःगु लगायतया योजना पेश याःगु खः ।

उगु कवलय् किपूया ज्ञानवहादुर नेवाः, श्रीकृष्ण महर्जन, ज्ञानकुमार महर्जन, रत्नमान महर्जन, नविन जोशी, गंगा महर्जन, नविन महर्जन, अर्जुन महर्जन व यँया ओमकाजी ताम्राकार दुगु खः ।

हानं तःभुखाय् ब्वइ ला ?

- महर्जन रत्न -

बंगु वैशाख १२ गते नेपालय् गोरखा केन्द्रविन्दु जुयाः ब्वःगु तःभुखाय् लिपा वैशाख २९ गते मंगलवाः दोल्खा केन्द्रविन्दु जुयाः ब्वःगु दकलय् तःधंगु ६.८ रेक्टर स्केलया लिभुखाय् ब्वये धुंकाः आतक ४२७ क्वः ४ रेक्टर स्वयाः तःधंगु लिभुखाय् ब्वये धुंकूगु दु । छगूकथं धाये लिभुखाय् अर्भं ब्वया हे च्वंगु दनि ।

थ्वहे दथुइ थौकन्हय् तःभुखाय्या थीथी हुइनाभुइना जुयाच्वंगु दु । मनूतयूत सचेत यायेगु सिबय् ख्यायेगु कथं यक्व हल्ला नं जुयाच्वंगु दु । लिपांगु इलय् बीबीसीपाखें नेपालय् वैशाख १२ या तःभुखाय् स्वयां तःधंगु भुखाय् ब्वयेफु धइकथंया खँ पित हयेवं थन मनूत तसकं ग्यानाच्वंगु खः । अर्भ स्वनिगः वा स्वनिगः जःखः केन्द्रविन्दु जुइगु खं यानाः यँ, यल, ख्वप व जःखःया बस्ती च्वपिं मनूत ला थारा हे न्हुइगु अवस्था तकं न्ह्यब्वःगु कारणं भुखाय्या त्रास अप्वयावःगु खः ।

बंगु भुखाचं इण्डोटेक्ट प्लेट मिलय् मज्जनिगु व स्वनिगःया वं ११ गू किमि दुने त्रिकोणया रुपय् फल्ट बनय् जूगु व शक्ति गुगु नं इलय् पिहाँ वयेत तःधंगु भुखाय्या रुप कायेफु धइगु इमिगु दावी खः । थुकथं मनूतय् न्ह्यपुइ छगू ग्यानापुगु न्ह्यसः दनाच्वंगु दु 'तःभुखाय् हाकनं ब्वइतिनि ला ?' भुखाय्या सवालय् थीथी विज्ञपिसं थीथी विचाः तयेगु यानाच्वंगु दु । विज्ञ धाःपिं गुलिं ला भुखाय्या मखसं मौस्मविज्ञनिसं मेमेगु ख्यःयापिं नं जुयाच्वनीगु गुमिके व्यवहारि क ज्ञानवाहेक दुर्यंक भुखाय्या प्रकृति व स्थिति बारे ज्ञान हे दइमखु । इपिं हे विज्ञ धकाः पत्रपत्रिका व रेडियो टिभी नवाना जुइगु । मस्यूगु खँय् च्वका नायः जुयाः नवाः जुइमज्यू धकाः गुलिखे विज्ञपिसं हे विरोध नं यानावःगु खः ।

'हाकनं तःभुखाय् ब्वइगु सम्भावना'या खँय् थ्व च्वमिं यक्व विज्ञपिनि च्वसू वनेगु नापं वय्कःपिनाप स्वापू तयाः सहलह यायेगु नं याना वइच्वंगु खः । थ्वहे भवलय् अमेरिकाया छगू

संस्थाय् आवद्ध छम्ह नेवाः विज्ञनाप नं स्वापू तया वय्कःया विश्लेषण नं काःगु खः । वय्कःया कथं समाचारय् बय्यवय् जुयाच्वंगु हाकनं वइ धाःगु तःभुखाय्या बारे नेचर जियो साइन्स पित ब्यूगु खँ थनि खुला न्ह्यःया पुलांगु हे डाटा लिसा कया पिनेहःगु खँ धयादीगु दु । थुकी न्हूखँ छु हे मदु । अथे हे विवीसीया बुखँय् नं न्हूगु छु हे मदुगु व मेमेगु बुखँय् नं न्हूडाटा विश्लेषण व प्राविधिक खँ छु मदुगु व पुलांगु हे खँयात रिसाइकल यानाः बय्यवय् यानाच्वंगु जक खः धकाः दावी यानादिल । वय्कःया विश्लेषणकथं भुखाचं स्वनिगःयात संका हे च्वनी । थथे जूगु मू हुनिं धैगु तःभुखाय् लिपा स्वनिगःया तःलय् न्हूगु फल्ट पिहाँ वयाः खः । व फल्ट पन्ति, नगरकोट, ख्वप, यल, किपू धादिड (नौविसे लागा) जुयाः उत्तरी चितवनतक थ्यनाच्वंगु दु । न्हूगु फल्ट सक्रिय जुया हे च्वनी तर थ्व मेजर फल्ट मखु । अथे जुयाः थ्व फल्टय् तःधंगु भुखाय् ब्वइमखु । चीधंगु भुखाय् ब्वयाच्वनी । तर थुकी ग्यायेमाःगु खँ छु धाःसा चीधंगु भुखाय् जूसां केन्द्रविन्दु लिक्क लाइगु कारणं स्वनिगलय् क्षतिया खतरा धाःसा दया हे च्वनी । मेखे गोरखाया फल्टय् गुलि

इनर्जि रिलिज जुइमाःगु खः उलि मज्जनि । अनया जियोलोजिकल स्ट्रेस मुना वनाच्वंगु दु । अनपाखें वये माःगु लिभुखाय् (aftershock) मवःगु जुयाः अनया स्ट्रेसयात स्वनिगःया न्हूगु फल्ट कम्पेन्सेट यानाबीगु सम्भावना दु । अथे जुयाच्वंगु जूसां थुगु फल्टपाखें ४.२ निसं ४.८ रेक्टर तकया जक भुखाय् ब्वइगु खनेदु । उकिं थ्व फल्टयात ग्यानापुगु (Risk) कथं मकाःसां नं ज्यू । दोलखाया रामेछाप फल्टय् गुलि इनर्जि रिलिज जुइमाःगु खः स्वभाविककथं जुयाच्वंगु दु । अनया फल्ट स्थिर जुइगु लँपुइ हे दु । उखेपाखें नं आः ४.१ निसं ४.९ तकया लिभुखाय् जक वइगु खनेदु । उकिं थ्व फल्ट नं उलि ग्यानापु मजुइधुकल । थौकन्हय् दकलय् ग्यानापुइफुगु भुखाय् धइगु

पश्चिम नेपालपाखे वनीगु भुखाय् जुइफु । पश्चिम नेपालनिसं भार तया काश्मिरतकया बेल्टय् तःधंगु भुखाय् ब्वयेगु लिबाय् धुकल । व क्षेत्रया तःभुखाचं स्वनिगःयात तसकं संकीगु अवस्था दु । थुगु क्षेत्रय् ७.६निसं ८.५ रेक्टर स्केल तकया भुखाय् ब्वइगु खनेदु । थ्व थासय् तःभुखाय् ब्वइतिनि धकाः विज्ञपिसं धयावयाच्वंगु ३०/४० दँ दयेधुकल । लिपांगु अवस्थाय् ग्यानापुइफुगु भुखाय् धैगु स्वनिगःया नितिं थ्वहे भुखाय् नं जुइफु । थ्व भुखाय्या केन्द्रविन्दु गुलि पश्चिमपाखे वन उलि स्वनिगलय् प्रभाव कम जुइ । पोखरांनिसं कयाः भारतया काश्मिरतक थुकिया केन्द्रविन्दु लायेफु ।

थ्व च्वय् न्ह्यब्वयागु खँ छम्ह विज्ञया ताःईया अध्ययन

लिपा विश्लेषण खः । उकिं स्वनिगलय् केन्द्रविन्दु जुयाः तःभुखाय् ब्वइगु आ या नितिं सम्भावना खनेमदु ।

अयुनं चीधंगु भुखाय् नं ग्यानापुइफु । मेखे पश्चिमय् ब्वइगु सम्भावना दुगु तःभुखाचं नं थन प्रभाव लाकेफुगु खनेदु । भुखाय्यात कयाः स्वनिगःवासी सचेत जुयाः च्वनेमाःगु अवस्था द हे दनि । छगू खँय् स्वनिगःवासी दुक्क जुइमाः कि थन केन्द्रविन्दु जुयाः तत्काल तःभुखाय् ब्वइमखु, चिचीधंगु भुखाय् वना हे च्वनी ।

उकिं स्वनिगः केन्द्रविन्दु जुयाः तःभुखाय् ब्वइ धकाः वय्यवय् जुयाच्वंगु खँ मात्र हल्ला जक खः ग्यायेमाःगु अवस्था मदु धकाः थुइकेमाः ।